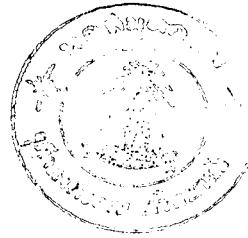

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ตามปกติหัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้นำทางวิชาการของโรงเรียน เป็นกลไกสำคัญที่จะผลักดันงานวิชาการของโรงเรียนให้ก้าวหน้ามีมาตรฐานสูงขึ้น บรรยากาศของการเรียนการสอนในแต่ละวิชาจึงขึ้นกับหัวหน้าหมวดวิชาด้วยเหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนขนาดใหญ่มีนักเรียนจำนวนมาก งานต่าง ๆ ทางวิชาการย่อมมากขึ้นด้วย หัวหน้าหมวดวิชาจะทำหน้าที่ช่วย เหลือครูใหญ่และผู้ช่วยครูใหญ่ในด้านวิชาการตามหมวดวิชาที่ตนรับผิดชอบ อย่างไรก็ตามการแต่งตั้งหัวหน้าหมวดวิชาได้มีระเบียบการแต่งตั้งไว้ดังนี้

หมวด ก.

หัวหน้าหมวดวิชา

- ข้อ 10 โรงเรียนที่จะมีตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาได้จะต้องมีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้
- 10.1 โรงเรียนที่เปิดทำการสอนชั้นประถมศึกษาตอนต้นเพียงประเภทเดียว จะต้องมียุทธศาสตร์เรียนอย่างน้อยเป็น 4:4:4:4 หรือไม่น้อยกว่า 16 ห้องเรียน
 - 10.2 โรงเรียนที่เปิดทำการสอนชั้นประถมศึกษาตอนปลายเพียงประเภทเดียวจะต้องทำการสอนถึงขั้นตัวประโยคและมีห้องเรียนอย่างน้อยเป็น 4:4:4 หรือไม่น้อยกว่า 12 ห้องเรียน

10.3 โรงเรียนที่เปิดสอนรวมกันหลายประเภทชั้นเรียน จะต้องมีย่านหรือห้องเรียนรวมกันทุกประเภทชั้นเรียนไม่น้อยกว่า 14 ห้องเรียน

10.4 โรงเรียนสอนเด็กพิการที่มีจำนวนนักเรียนไม่น้อยกว่า 150 คน

ข้อ 11 หัวหน้าหมวดวิชาที่มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

11.1 รับผิดชอบในหมวดวิชาที่ตนได้รับการแต่งตั้ง โดยตรงต่อครูใหญ่และหรือหัวหน้าฝ่ายแต่ละฝ่ายของประเภทชั้นเรียน

11.2 ควบคุมการสอนการเรียนการสอนการวัดผลของครูและนักเรียนเฉพาะวิชาที่ตนต้องรับผิดชอบทุกชั้น

11.3 หากทางคิดว่า ปรับปรุง และอบรมวิธีการสอนตลอดจนแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ของการสอน การเรียน การวัดผลในวิชาที่ตนต้องรับผิดชอบ เพื่อให้การเรียนของเด็กมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

11.4 ประสานงานกับหมวดวิชาอื่น ๆ เพื่อให้การสอนได้ผลดียิ่งขึ้น

11.5 ต้องมีเวลาทำการสอนไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 20 ชั่วโมง

ข้อ 12 วิชาที่จะมีหัวหน้าหมวดวิชาได้ คือ

ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์
ศึกษาศาสตร์

ข้อ 13 ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาได้จะต้องมีคุณสมบัติ เช่น เกี่ยวกับหัวหน้าฝ่าย (มีวุฒิไม่ต่ำกว่าอนุปริญญาทางการศึกษาหรือเทียบเท่าและทำการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือมีวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไปและทำการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี ต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำได้ มีความประพฤติเรียบร้อยเป็นที่เคารพนับถือของบรรดาครูในโรงเรียนนั้น) และมีประกาศนียบัตรที่แสดงแนวทางการศึกษาตรงหรือใกล้เคียงกับหมวดวิชานั้น ๆ¹

¹ กรมสามัญศึกษา, ระเบียบว่าด้วยการแต่งตั้งครูในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาทำหน้าที่รับผิดชอบในตำแหน่งต่าง ๆ 2509. หมวด ค. ข้อ 10, 11, 12, 13.

กังกล่าวแล้วว่าหัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้ช่วยเหลือครูใหญ่ในโรงเรียนในค่าน
 วิชาการตามหมวดวิชาที่ตนรับผิดชอบ งานวิชาการจึงขึ้นกับหัวหน้าหมวดวิชาเป็นอย่าง
 มาก ในค่านช่วยเหลือครูผู้สอนในค่านเนื้อหาวิชาการ การศึกษาคำราแบบเรียน หนังสือ
 อ่านประกอบ จัดทำอุปกรณ์การสอน กลวิธีการสอน การออกข้อทดสอบ การตรวจข้อ
 ทดสอบ การทำคะแนนการทดสอบเพื่อค้นหาข้อบกพร่องในการปรับปรุงวิชาการของโรง-
 เรียนให้ก้าวหน้า การทำโครงการสอนการศึกษาหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจน
 จนการทดลองทางวิชาการของโรงเรียน บทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาทางค่านวิชาการจึง
 มีขอบเขตกว้างขวาง อย่างไรก็ตามวิชาการของโรงเรียนจะก้าวหน้ามากขึ้นเพียงใด
 ขึ้นอยู่กับหัวหน้าหมวดวิชา อธิบดีกรมสามัญศึกษาได้กล่าวว่า ปัจจุบันโรงเรียนไม่น้อยเลย
 ที่มีหัวหน้าฝ่าย หัวหน้าหมวดวิชาแล้ว บุคคลเหล่านี้กรมสามัญศึกษาสร้างขึ้นเพื่อให้ช่วย
 ครูใหญ่ควบคู่กันไปกับศึกษานิเทศก์ ศึกษานิเทศก์กรมสร้างขึ้นเพื่อให้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายบน คือ
 หมายความว่าศึกษานิเทศก์อยู่นอกโรงเรียน ส่วนหัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าฝ่ายนั้น อยู่
 ฝ่ายล่าง เป็นมือรองของครูใหญ่ต่อไปอีกทีหนึ่ง เป็นผู้อยู่ในโรงเรียนโดยตรง ครูใหญ่จึงมีคน
 ช่วยงานวิชาการอยู่ 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายในโรงเรียนและฝ่ายนอกโรงเรียน หรือฝ่ายบนและ
 ฝ่ายล่าง หลายโรงเรียนที่เคียวที่บุคคลเหล่านี้เอาขึ้นไปแล้วยังคง เป็นครูประจำชั้นเฉย ๆ
 อีกคนหนึ่งกล่าวว่า งานในหน้าที่ของหัวหน้าฝ่ายและหัวหน้าหมวดนี้เราจำเป็นต้องศึกษา
 ข้อเท็จจริงและจำเป็นต้องแนะนำแนวปฏิบัติกันอีกมาก มิฉะนั้นหัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้า
 ฝ่ายจะมีปริมาณงานเพียงเล็กน้อย ซึ่งเปรียบเหมือนทำงานกันแต่เพียง เป็นครูประจำชั้น
 คนหนึ่งเท่านั้น? ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาเพราะหัวหน้า
 หมวดวิชาต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะจึงจะปรับปรุงงานวิชาการของโรงเรียนได้ ต้องมีความ
 กิตรีเริ่ม มีทักษะของความเป็นผู้นำ ทักษะของขบวนการหมู่พวก ทักษะของมนุษยสัมพันธ์
 และมีความรู้ที่จึงจะทำให้เป็นที่เชื่อถือและเชื่อใจของครูในโรงเรียน ค้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึง
 ต้องการจะศึกษามบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดพระนคร-ธนบุรี

2 เกรียง เอี่ยมสกุล, "ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการทดลองเลื่อนชั้นนักเรียน
 โดยสอบปลายปีเป็นบางชั้น", เอกสาร โครงการทดลองเลื่อนชั้นนักเรียนโดยสอบปลายปี
 เป็นบางชั้น ปีการศึกษา 2510. กรมสามัญศึกษา

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาพื้นฐานและประสิทธิภาพของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียนประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียนประถมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษาและองค์การบริหารส่วนจังหวัด เฉพาะในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเท่านั้น และไม่แยกครูหัวหน้าหมวดวิชาเป็นรายวิชา แต่จะถือว่าความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ นั้น เหมือนกัน วิชาต่าง ๆ ไม่มีอิทธิพลในการทำงานของครู ความคิดเห็นในการทำการวิจัยนี้เป็นความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาและครูใหญ่เท่านั้น

สมมติฐานของการวิจัย

เมื่อสะทกในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า ความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาที่ครูใหญ่ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาไม่แตกต่างกัน

คำจำกัดความ

คำบางคำที่ใช้ในการวิจัยนี้อาจมีความหมายต่างไปจากคำที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไป จึงขอให้ความหมายของคำบางคำดังต่อไปนี้

บทบาท หมายถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานที่ต้องปฏิบัติทั้งในหน้าที่การงานโดยตรง และหน้าที่ซึ่งมุ่งหวังว่าควรจะทำในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชา

หัวหน้าหมวดวิชา คือ ครูที่มีคุณสมบัติตามระเบียบกรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2509 และได้รับแต่งตั้งเป็นครูหัวหน้าหมวดวิชาใน วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และหัตถศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ได้รวมโรงเรียนประถมศึกษาไว้ในหมวดระบบโรงเรียน และมีข้อความตอนหนึ่งกล่าวว่า "ประถมศึกษา เป็นการศึกษาเบื้องต้นที่ถูกลุบลูกศรโดยทั่วไปพึงได้รับ อาจจัดสอน ประโยคประถมศึกษาก่อนต้น และประโยคประถมศึกษาตอนปลายรวมในโรงเรียนเดียวกัน หรือแยกกันได้"³ ดังนั้นโรงเรียนประถมศึกษาจึงหมายถึง โรงเรียนที่ทำการสอนในระดับประถมศึกษาตอนต้น หรือโรงเรียนที่ทำการสอนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย หรือโรงเรียนทำการสอนทั้งในระดับประถมศึกษาตอนต้นและประถมศึกษาตอนปลายรวมกัน สังกัดกรมสามัญศึกษาและสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครและธนบุรี

ความสำคัญของปัญหา

1. เป็นข้อเท็จจริงที่ชี้ให้เห็นถึงความเข้าใจในการปฏิบัติงานของครูหัวหน้าหมวดวิชา

³ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503. (พระนคร: โรงพิมพ์ ร.ส.พ., 2504) หน้า 6.

2. เป็นข้อเท็จจริงที่ชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะของครูหัวหน้าหมวดวิชา บทบาท และหน้าที่ที่ปฏิบัติ
3. เป็นข้อเท็จจริงที่ชี้ให้เห็นถึงงานที่หัวหน้าหมวดวิชาได้รับมอบหมายให้ ปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงวิชาการของโรงเรียน
4. ผลจากการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการคัดเลือกตัวบุคคลให้เหมาะสมกับ บทบาทและหน้าที่ในตำแหน่งงานนี้
5. เพื่อเป็นแนวทางการจัดหลักสูตร เพื่อการอบรมครูหัวหน้าหมวดวิชาในตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้อง
6. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ในที่อื่นต่อไป

ลำดับขั้นการเสนอข้อมูล

ความเป็นมาของปัญหา ความมุ่งหมายของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ความสำคัญของปัญหาและคำจำกัดความ รายงานไว้ใน บทที่ 1 บทที่ 2 เสนอเรื่องงานด้านการเขียนและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับงานหน้าที่และความรับผิดชอบทั้งด้านการสอนและการควบคุม การแนะนำของหัวหน้าหมวดวิชา และงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหัวหน้าหมวดวิชา บทที่ 3 เสนอวิธีดำเนินการวิจัย ประชากรในโครงการวิจัย ลักษณะแบบสอบถาม การเก็บข้อมูล การเสนอข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 4 เป็นการเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นฐาน ประสบการณ์ การปฏิบัติ งานในหน้าที่ความรับผิดชอบ ความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงานของหัวหน้าหมวดวิชา บทที่ 5 เป็นการสรุปการวิจัยและผลของการวิจัย ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงงานของหัวหน้าหมวดวิชา